

**Azərbaycan Respublikası Elm Və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədrisin təşkili və təlim
texnologiyaları üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
"_____" 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050701- Aqronomluq

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmləri

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: (Ekoloji əkinçilik) (Lənkəran Dövlət Universitetinin "Baytarlıq və aqrar fənlər" kafedrasında 2019-cu il tarixli 01 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir).

Kodu: İPFS-B27

Tədris ili: IV (2024-2025)

Semestr:

Tədris yükü: Cəmi – 30 saat. Auditoriya saati – 10 (5 saat mühazirə, 5 saat laboratoriya)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 3 kredit.

Auditoriya №

Saat: I gün 1 saat mühazirə

I. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Ağayev Bahaddin Qasım oğlu

Məsləhət günləri və saati: III gün, saat 12⁰⁰-14⁰⁰

E-mail ünvanı: lanaranbts@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küçəsi 170 a

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Hacıyev C.Ə., Hüseynov M.M. - Əkinçilik. Bakı, 2009
2. Babayev A.H., Babayev V.A. – Ekoloji kənd təsərrüfatının əsasları
3. Məmmədov F.İ. - Kənd təsərrüfatı bitkilərinin yaşayış amilləri və onların əkinçilikdə nizamlanması.
4. Кирюшин В.И. - Экологические основы земледелие. М. Колос, 1972

Əlavə

5. Бараев А.И. - Почвозащитное земледелие. М. Колос. 1975
6. Məmmədov F.İ. - Aqronomiyanın əsasları. Kirovabad, 1982
7. Məmmədova Q.Ş. - Azərbaycanın torpaq ehtiyatlarından səmərəli istifadənin sosial - iqtisadi və ekoloji əsasları. Bakı, Elm, 2007
8. İnternet resursları (www.agro.gov.az, www.eco.gov.az və s.)

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən Ümumi əkinçilik fənninin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Hazırda əhəlinin ərzaq təminatının ödənilməsində problemlərin mövcud olması və onun gələcəkdə daha çox artacağı etimallı nəzərə alındığına görə, aqrar sahənin inkişaf dərəcəsi hər bir ölkənin iqtisadiyyatının və əhəlinin yaşayış səviyyəsinin əsas göstəricisi sayılır və bəzi halda o, ən qabaqcıl cəbhə adlandırılaraq, müdafiə sistemi ilə eyni əhəmiyyətli sahə kimi dəyərləndirilərək, dövlət siyasətinə vacib prioriteti hesab edilir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq

davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmışdır, onun həmin fənn üzrə akademik burcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə:

Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçirilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir;
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhflərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal – tələbənin suala cavabı yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən aşağı olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

Bal	Qiymət	
	Sözlə	Hərflə
91 - 100 bal	əla	A
81 - 90 bal	çox yaxşı	B
71 - 80 bal	yaxşı	C
61 - 70 bal	kafi	D
51 - 60 bal	qənaətbəxş	E
51 – baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X.Təqvim planı:Mühazirə 5 saat, seminar 5 saat, cəmi 10 saat

No	Mühazirə mövzuları	Mühazirə	Tarix
	I kollokvium mövzuları		
1	Mövzu-1: Giriş. Ekoloji əkinçilik fənninin predmeti, şəraiti və vəzifələri. Ekoloji əkinçiliyin inkişaf tarixi. Azərbaycanda ekoloji əkinçiliyin inkişaf. Azərbaycanda ekoloji kənd təsərrüfatı. Ekoloji kənd təsərrüfatının əsas prinsipləri və kənd təsərrüfatı sistemləri. Ekoloji əkinçilikdə torpaqdan istifadənin səmərəliliyi. Əkinçilikdə qranulometrik tərkibli torpaqların rolu Plan: 1. Ekoloji əkinçiliyin elmi əsasları.	2	

	2. Ekoloji əkinçiliyin meydana gəlmə səbəbləri və müasir k/t-da rolu. 3. Ekoloji əkinçiliyin əsas məqsəd və vəzifələri. 4. Ekoloji əkinçiliyin əsas istiqamətləri. 5. Avropa ölkələrində ekoloji kənd təsərrüfatı istehsalı səviyyəsi. 6. Ekoloji əkinçiliyin əsas istiqamətləri. 7. Azərbaycanda ekoloji əkinçiliyin inkişafı 8. Azərbaycandakı mövcud ekoloji şərait. 9. Azərbaycanda ekoloji kənd təsərrüfatının əsas iqtisadi göstəriciləri 10. Ekoloji üsullardan və vasitələrdən səmərəli istifadə 11. Azərbaycanda genişlənən ekoloji kənd təsərrüfatı 12. Təbiətdən istifadəyə sistemli yanaşma 13. Kənd təsərrüfatında davamlılıq prinsipi. 14. Ekoloji kənd təsərrüfatının ümumi və praktik prinsipləri 15. Ekoloji kənd təsərrüfatı sistemləri. 16. Davamlı kənd təsərrüfatı 17. Ənənəvi kənd təsərrüfatı 18. Torpaq münbitliyinin qorunması. 19. Torpağın ekoloji və praktik əhəmiyyəti 20. Torpaq münbitliyinə təsir edən amillər 21. Qranulometrik tərkibin ekoloji əhəmiyyəti 22. Qum fraksiyalı torpaqlar 23. Azərbaycan torpaqlarının qranulometrik tərkibi Mənbə: [1.2.3.7, 8]		
2	Mövzu-2: Ekoloji əkinçilikdə torpaq strukturunun ekoloji əhəmiyyəti. Ekoloji əkinçilikdə torpaqda üzvi maddələrin ekoloji əhəmiyyəti. Ekoloji əkinçilikdə suyun ekoloji əhəmiyyəti. Ekoloji əkinçilikdə torpaq havasının ekoloji əhəmiyyəti. Ekoloji baxımdan kənd təsərrüfatında növbəli əkin sisteminin tətbiqi. Ekoloji əkinçilikdə aralıq bitkilərin üstünlükləri Plan: 1. Torpağın strukturu 2. Torpaq strukturuna aqrotexniki tədbirlərin təsiri 3. Torpaq skletinin əhəmiyyəti. 4. Torpaqda üzvi maddələrin ekoloji əhəmiyyəti 5. Üzvi maddələrin minerallaşması 6. Humuslu maddələrin rolu 7. Torpaq suyunun əhəmiyyəti. 8. Torpaqlarda suyun forması, onun mənimsənilməsi 9. Müxtəlif torpaq və bitkilər üçün solma nəmliyi 10. Torpaq havasının əhəmiyyəti. 11. Torpağın udma qabiliyyətinin (TUQ) ekoloji əhəmiyyəti 12. Torpaq turşuluğunun (pH) ekoloji əhəmiyyəti 13. Əkinçilikdə torpaq sıxlığının ekoloji əhəmiyyəti 14. Növbəli əkin 15. Növbəli əkinin planlaşdırılması 16. Növbəli əkin strukturunun formalaşdırılması qaydaları 17. Ekoloji əkinçiliklə məşğul olan təsərrüfatlar üçün	2	

	növbəli əkin nümunələri 18. Qışlayan aralıq bitkilərin əhəmiyyəti. 19. Yaylıq aralıq bitkiləri 20. Ekoloji əkinçilikdə yaşıl gübrələrin rolu. 21. Sideratların səciyyəvi xüsusiyyətləri Ədəbiyyat və mənbə: [3, 6, 2]		
3	Mövzu-3: Ekoloji kənd təsərrüfatında üzvi gübrələrin rolu. Plan: 1. Üzvi gübrələr 2. Bitki və heyvan mənşəli gübrələrin rolu 3. Ekoloji əkinçilikdə torf və kompostların əhəmiyyəti. 4. Qarışıq taxıl bitkiləri 5. Maye yaşıl gübrələr Ədəbiyyat və mənbə: [1, 3, 7, 8]	1	
Cəmi: 5		5	

No	Laboratoriya işləri	Saat
1	Ekoloji əkinçilik fənninin predmeti, şəraiti və vəzifələri.	2
2	Ekoloji əkinçilikdə suyun ekoloji əhəmiyyəti.	2
3	Bitki və heyvan mənşəli gübrələrin rolu	1
Cəmi:		5

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: "Ekoloji əkinçilik" fənnini mənimsəməklə, ekoloji əkinçiliyin əhəmiyyəti, tarixi, inkişafı və əkinçilik sistemlərinin zonal xüsusiyyəti, o dünya ölkələrində ekoloji kənd təsərrüfatı sistemləri, habelə müasir və intensiv əkinçilik sistemləri üzrə nəzəri və praktik əsasları müəyyənləşdirmək asanlaşır.

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri (FTN):

FTN 1. Respublikanın müxtəlif iqtisadi zonları üzrə dəmyə və suvarma əkinçiliyi yayılmış ərazilərin torpaq-iqlim şəraitinə beləd olmaq və torpağın münbitliyinin yaxşılaşdırılmasında istifadə edilən müasir aqrotexnologiyaların tətbiqi qaydalarına yiyələnmək.

FTN 2. Həyat amilləri arasında optimal əlaqə yaratmaq və bitkilərin yaşayış şəraitini yaxşılaşdırmaq, iqlim dəyişikliklərinə qarşı risklərin azaldılması texnologiyalarından istifadə etməyi bacarmaq.

FTN 3. Alaqaları tanımaq və onlara qarşı səmərəli mübarizə tədbirləri işləməyi bacarmaq. Əkin sahələrinin alaqalanma dərəcəsini müəyyən etmək və onlara qarşı inteqrir mübarizə tədbirləri tətbiq etməyi bacarmaq. Müasir herbsidlər və onların istifadə qaydalarını mənimsəmək.

FTN 4. Təsərrüfatların inkişaf planlarına və ərazinin torpaq-iqlim şəraitinə uyğun növbəli əkin sistemləri tətbiq etməyi bacarmaq. Sələf bitkiləri, onların qiymətləndirilməsi və seçilməsi, növbəli əkinlərin intensivləşdirilməsi, aralıq bitkilərdən istifadə, örtük və aralıq bitkilərin növləri, seçilməsi və onların becərmə aqrotexnikası, növbəli əkin sistemlərinin aqro-iqtisadi cəhətdən qiymətləndirilməsi vərdişlərinə yiyələnmək.

Kollektiv suallar

1. Ekoloji əkinçiliyin elmi əsasları.
2. Ekoloji əkinçiliyin əsas məqsəd və vəzifələri.
3. Ekoloji əkinçiliyin əsas istiqamətləri.
4. Azərbaycanda ekoloji əkinçiliyin inkişafı
5. Ekoloji üsullardan və vasitələrdən səmərəli istifadə
6. Azərbaycanda genişlənən ekoloji kənd təsərrüfatı
7. Kənd təsərrüfatında davamlılıq prinsipi.
8. Ekoloji kənd təsərrüfatının ümumi və praktik prinsipləri
9. Ekoloji kənd təsərrüfatı sistemləri.
10. Torpaq münbitliyinin qorunması.

XII. İmtahan sualları:

1. Ekoloji əkinçiliyin elmi əsasları.
2. Ekoloji əkinçiliyin əsas məqsəd və vəzifələri.
3. Ekoloji əkinçiliyin əsas istiqamətləri.
4. Azərbaycanda ekoloji əkinçiliyin inkişafı
5. Ekoloji üsullardan və vasitələrdən səmərəli istifadə
6. Azərbaycanda genişlənən ekoloji kənd təsərrüfatı
7. Kənd təsərrüfatında davamlılıq prinsipi.
8. Ekoloji kənd təsərrüfatının ümumi və praktik prinsipləri
9. Ekoloji kənd təsərrüfatı sistemləri.
10. Torpaq münbitliyinin qorunması.
11. Torpaq münbitliyinə təsir edən amillər
12. Qranulometrik tərkibin ekoloji əhəmiyyəti
13. Qum fraksiyalı torpaqlar
14. Azərbaycan torpaqlarının qranulometrik tərkibi
15. Torpağın strukturu
16. Torpaq strukturuna aqrotexniki tədbirlərin təsiri
17. Torpaq skletinin əhəmiyyəti.
18. Torpaqda üzvi maddələrin ekoloji əhəmiyyəti
19. Üzvi maddələrin minerallaşması
20. Humuslu maddələrin rolu
21. Torpaq suyunun əhəmiyyəti.
22. Torpaqlarda suyun forması, onun mənimsənilməsi
23. Torpaq havasının əhəmiyyəti.
24. Əkinçilikdə torpaq sıxlığının ekoloji əhəmiyyəti
25. Növbəli əkin
26. Növbəli əkinin planlaşdırılması
27. Növbəli əkin strukturunun formalaşdırılması qaydaları
28. Qışlayan aralıq bitkilərin əhəmiyyəti.
29. Yaylıq aralıq bitkiləri
30. Ekoloji əkinçilikdə yaşıl gübrələrin rolu.
31. Üzvi gübrələr
32. Bitki və heyvan mənşəli gübrələrin rolu
33. Ekoloji əkinçilikdə torf və kompostların əhəmiyyəti.
34. Qarışıq taxıl bitkiləri
35. Maye yaşıl gübrələr

“Ekoloji əkinçilik.” fənninin sillabusu 050701 – “Aqronomluq ” ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus “Aqrar elmlər” kafedrasının (“27” dekabr 2024-cü il. protokol №04) iclasında təsdiq edilmişdir.

Müəllim:

B.Q. Ağayev

Kafedra müdiri:

dos. İ.C. Kərimov

